

SVENS BIBELOVERSIGT - DOMMERBOGEN

Bogens hvem, hvad, hvor:

Beretningen i Dommerbogen omhandler Israels historie efter Josvas erobring af landet og tiden før kongedømmet indføres under den sidste af domgernerne, Samuel (1 Sam 8).

Udover Israels religiøse struktur var der ingen organiseret central administration for stammerne, men Gud oprejste karismatiske ledere, der bragte hele eller dele af landet befrielse fra fjender i krigstid og administrativ ledelse i fredstid (2:18; 10:2,3).

Bogens beretning bygger naturligt videre på Josvas bog, det foregår samtidig med handlingen i Ruts bog og løber naturligt videre til Samuelsbøgerne.

Forfatter:

Traditionelt er Samuel blevet opfattet som bogens forfatter. Bogen er skrevet før David erobrede Jerusalem (1:21) og mens Åbenbaringsteltet stod i Shilo (18:31).

Kongedømmet kommenteres som værende bedre end den egenrådighed der herskede i dommertiden (17:6; 18:1; 19:1; 21:25).

Derudover spores der en vis negativ indstilling overfor Benjamins stamme (1:21; kap.19-20).

Alle disse ting er med til at underbygge Samuel som forfatter, måske i perioden efter Saul var blevet kasseret som konge, men før David får tronen.

Forfatteren er ligeså meget redaktør og gengiver tidligere kildemateriale, som beskriver begivenhederne (fx 1:1-3; 1:10-15 se Jos 15:13-19; 2:6-10; 5:2-31; 18:30; 20:28). Kildematerialet strækker sig derud over alle tre hundrede år tilbage til Josvas periode.

Tidspunkt:

Gengiver Israels historie fra ca. 1370 indtil ca.1100 f.Kr. da Eli og Samuel blev dommere (1 Sam 1:9).

Motiv:

Bogen forklarer hvorfor Israel ikke fik landet i eje, sådan som Gud havde tiltænkt det. Israel fik nemlig ikke rensset landet for hedenskab og det førte til frafald og frygtelige konsekvenser.

Samtidig lærer bogen om Guds store barmhjertighed og de gode velsignelser der følger, når mennesker vender sig tilbage og lever i pagt med ham.g

Bogens opbygning:

1-3:6	Indledning. Diagnosen på Israels tilstand:
1:1- 2:5	Israels militære svigt i perioden efter Josva.
2:6- 3:6	Israels åndelige svigt i perioden efter Josva.
2:6-22	Frafaldet og dets konsekvenser
2:23-3:6	Kommentar om årsagen til og hensigten med Guds tugt
3:7-16:31	De 12 dommere:
3:7-11	Otniel
3:12-30	Ehud
3:31	Shamgar
4:1-5:31	Debora med hærføreren Barak
6:1-8:32	Gideon
8:33-9:57	Gideons onde søn Abimelek
10:1-2	Tola
10:3-5	Jair
10:6-12:7	Jefta
12:8-10	Ibsan
12:11-12	Elon
12:13-15	Abdon
13:1-16:31	Samson
17-21	Eksempler på Israels frafald,
17:1-18:31	Det religiøse frafald i Israel
17:1-13	Mikas korrumpere religion
18:1-31	Dans stammes militære svigt og åndelige korrupsion
19:1-21:25	Det moralske frafald i Israel
19:1-30	Benjaminitterne i Gebeas skændselsdåd
20:1-21:25	Udryddelseskrigen mod Benjamins stamme

Bogens indhold:

Bogen viser konsekvenserne af, at Israel ikke udryddede Kanaans hedenskab og derfor fejlede i at oprette Jahves åndelige rige med Moselov som grundlov.

Den viser de frygtelige konsekvenser af Israels frafald, der nøje opfylder advarslerne fra 5 Mos 28, men viser samtidig Guds store troskab imod folket. Bogen fejrer de enkelte personer, der overgiver sig til Gud og viser hvordan han brugte dem, til at genvinde Israels frihed.

I. Udvikling i nedadgående retning efter Josva, Dom 1:1-3:6.

De forskellige stammer opgav helt at fordrive Kanaæerne og det blev en snare for dem. Israel lod sig forføre af landets frugtbarheds religion og tøjlesløse livsførelse.

De indgik ægteskab med afgudsdyrkerne og var i fare for helt at udviske det guddommelige særpræg, som Moselov havde givet dem. Guds reaktion var at tugte folket med angreb udefra, for at føre dem tilbage til det himmelske kald.

Når de derefter søgte ham i deres nød, oprejste han frelsere, der udfriede dem fra deres fjender. Men Israels omvendelse var ikke blivende og snart faldt de fra igen. Hele historien kendetegnes af en nedadgående spiral af frafald, hvor hver cyklus førte folket til et lavere stadie af moralsk og åndelig forfald (3:11-19).

II. Israels dommere, de noget usandsynlige helte, Dom 3:7-16:31.

Der er en klar lavere åndelig tilstand i landet fra Othniels tid (3:7-11) og til Samson tid. Den sidstnævnte tager ikke en gang sit kald alvorligt, og lever udelukkende for at tilfredsstille sine fysiske lyster.

Derved bliver han også et symbol på Israels åndelige tilstand. De forskellige dommere vidner dog også om Guds trofaste hengivenhed imod Israel. De er bevis på, at Gud også bruger mennesker, som er svage og fulde af fejl i sin tjeneste.

III. Israels mørke åndelige og moralske forfald, Dom 17-21.

Selv Moses barnebarn (18:30) fra Levis stamme drages med i afguderiet.

Andre steder er det hele stammer, der svigter mens de sætter stamme loyalitet over lydighed mod Gud og hans lov (Kap. 20). Israel overlever, men er i laser.

Bogens temaer:

Det overordnede tema i Dommerbogen er menneskers svigt og Guds trofaste men tugtende kærlighed. Dommerbogen viser at Israels største trussel kom ikke fra ydre fjender men fra indre moralsk opløsning, og at dets overlevelse udelukkende skyldes Guds pagtskærlighed (Kesed).

Israels fald begynder, når de ikke helt vil følge Guds vej. De har mistet Josva's og de første lederes hengivenheds glød (Jos 17:14-18) og de opgiver at få bugt med hedenskaben (1:19, 27-34).

Når dette sker, bliver åndelig kamp erstattet af trangten til at søge det behagelige liv (3:5-6).

Kompromis med verdenen, og et liv der tjener egne interesser frem for Guds kald nedbryder næstekærligheden (17:6) og afguderi og tøjlesløshed frister for at udfylde tomrummet (18:18-31, 19:22-28).

Dommerbogen er en advarsel til mennesket om, at det har en ubøjelig trang til at gøre oprør mod Gud og uden hans nådes indgriben, ville det være fortabt.

Når den troende vender sig bort fra Guds vej og ikke lever fyldt af Ånden, er der tale om fald (2:1-5).

Dette sker for alle. Når den troende vælger at forblive i oprøret, uden ønske om at angre og omvende sig, så han kan blive rensset og genoprettet til en helig livsførelse, er der tale om frafald (2:20-3:6).

Der er flere eksempler på misforstået hellighed i Dommerbogen. Det mest groteske er når Jefta ofrer sin eneste datter til Gud for at opfylde en ed (11:30-39).

Det kan være at han gav eden i uvidenhed og opfyldte den i god tro, men det fører til frygtelige og helt forkerte omkostninger, når man forsøger at tjene Gud uden at kende hans klare bud (5 Mos 18:9-13).

Når mennesker lever efter Guds Ånd, har dette en rensende effekt ikke blot i livets private sfære men også i samfundet (Matt 5:13-16).

Når en nation giver sig hen til tøjlesløshed og selvished, står de Gud imod og vil opleve forbandelsen ved hans fravær og på sigt også hans direkte dom (10:6-9).

Men modsat når store dele af en nation i ydmyghed vender sig til Gud og søger hans nåde og retfærd, får de lov til at opleve endda militære sejre og gode, stabile samfundsforhold (10:10-16; 11:29,32; 12:7-15).

Det helt bemærkelsesværdige i Dommerbogen er Guds vedvarende omsorg for sit folk. Den bliver ved på trods af gentagende oprør (10:10-16) og hænger sammen med at han har udvalgt Israel, for at bringe sin Frelser til verden.

Gud tugter sit folk i kærlighed (2:11-23) og når man ønsker det bedste for sine børn, er det ikke lige meget hvordan de lever (Hebr 12:7-13).

Ved at lade dem føle konsekvenser af deres ondskab (2:3), lærer de hans hellighed at kende. Gud bruger også trængsel og svaghed til at udvikle den troende åndeligt (3:1-4) og Gud viser altid sin barmhjertighed, når der er sand anger og tro (3:9, 15).

De fleste af de dommere Gud oprejste, havde åbenlyse fejl, men på trods af det, lønnede Gud deres tro (Hebr 11:32-34).

Han bar over med deres begrænsede forståelse af hans veje og mødte dem, når de rakte ud efter ham (16:23-31).

Bare fordi Gud brugte dem, betyder det ikke at Gud vedkendte sig deres forkerte livsførelse (Matt 7:20-23).

Til tider virker Gud på en mere tydelig og direkte måde, i situationer hvor den bibelske åbenbaring ikke er så udbredt eller forstået (6:36-40; Joh 20:26-31).

Debora var både praktisk leder i Israel (4:4-5) og nationens frontfigur (5:7). Sammen med Otniel var hun den mest begavede af dommerne og tog tydeligt selv ansvaret da hendes hærfører Barak tøvede (4:6-10).

Hendes eksempel viser, at Gud anerkender en persons nådegave, som værende vigtigere, end principet om mandlig lærer- og ledelsesansvar (1 Tim 2:11-12), selv når det forekom i en udpræget patriarkalsk kultur.

Baggrundsinformation:

Dommerbogens tidsperiode falder naturligt ind i den sene bronze- og den tidlige jernaldertid. Perioden strækker sig fra Josvas død, ca.1370 f.Kr., og frem til kong Saul 1050 f. Kr. ca. 300 år (11:26).

Hvis man sammentæller de år, hvor Israel beskrives enten undertrykt af fjender eller fredeligt under dommerne, når man frem til et tal på over 400 år

(3:8,11,14,30; 4:3; 5:31; 6:1; 8:28; 10:2,3,8; 12:7,9,11,14; 13:1; 15:20; 16:31; 1 Sam 4:18; 7:2).

Forskellen på de 100 år kan forklares med at nogle dommere fungerede samtidigt, blot i forskellige stammeområder (fx Jefta i Øst og Samson i Vest) og at de kæmpede imod forskellige fjendtlige nabostater.

Udenrigspolitisk var det en periode hvor stormagterne Egypten og det Hettitiske Rige holdt hinanden i skak, enten ved direkte krig eller igennem alliancer, dette gav de små randstater som Israel rimeligt frie forhold.

Omkring år 1200 f.Kr. invaderede barbarstammerne Kreta, og dette udløste en stor udvandring af jernalder-folket Filisterne. De flygtede til deres handelskolonier bl.a. på Kanaans middelhavskyst, og de blev en yderst fjendtlig nabo til Israel.

Jahve var Guds konge, dommerne var hans regeringschefer, og Guds lov var landets grundlov. Landet havde en centralt placeret helligdom, der fungerede som fælles samlingssted for alle stammerne (Shilo Jos 18:1; Dom 21:19; 1 Sam 1:3).

Men i det daglige, foregik al folkets styring og administration lokalt i stammeområderne, under stamme og by ældsteråds ledelse (11:4-11; Ruth 4:1-12).

De retssager, der ikke kunne løses lokalt, kunne henvises til dommeren, som også fungerede som hærfører under nationale kriser (4:-10; 6:33-35).

Alt afhængig af hvor national anerkendte dommerne var, rejste de rundt i de forskellige stammeområder og holdt hof (1 Sam 7:15-8:2).

Denne decentrale form for administration sikrede størst frihed til den enkelte, og den opmuntrede det lokale fællesskab til sammen at søge visdom og svar direkte fra Gud. Derfor var præster og levitter også bosat i alle de forskellige stammeområder.

Desværre på grund af folkets generelle frafald, kom denne styreform ikke til at fungere efter hensigten. Nogle stammer ville ikke hjælpe deres brødre under nationale kriser (5:15b-17; 8:1-3; 21:5-12) og til tider førte deres indbyrdes uoverensstemmelser til borgerkrig (12:1-7; kap.20).

Andre udnyttede den svage centrale ledelse til at sikre egen fordel (17:6; 18:25-26; 21:25), og derfor blev indførelsen af et centralistisk kongedømme et tiltrængt modsvar, selvom det ikke var Guds oprindelige styreform for Israel (1 Sam 8:6-9).

Bogens sammenhæng med resten af Bibelen:

Dommerbogen går kronologisk videre fra Mosebøgerne og Josva bogen og går naturligt videre til Samuels-bøgerne. Perioden dækker også Ruts bog, men skildrer den nationale historie frem for en familiehistorie.

Teologisk bygger bogen på Guds løfter til patriarkerne og Sinaipagten, og er et bevis på hvordan Moselovens historiefilosofi om Guds velsignelse ved tro og kontante tugt ved straf, opfyldes i praksis (3 Mos 26; 5 Mos 28).

Der er flere henvisninger til Dommerbogen i de andre historiske bøger, i salmerne og i profeterne. I NT er der to (ApG 13:20; Hebr 11:32), og begge disse bekræfter dens historiske virkelighed.

Guds ultimative mål med at bringe sin frelse til verden, igennem sin Frelser, kan ikke forstyrres af menneskets oprør og straf. Gud oprejser frelsere, der sikrer folkets fortsatte eksistens selvom de til tider ikke er særlig tiltrækkende personligheder (fx Samson). Selvom Gud overstyrer, sker frelsen aldrig på bekostning af personlig tro og hengivelse til ham.

Disse ufuldkomne personer med deres utilstrækkelige frelse vækker længslen efter en fuldkommen Frelser, som vil bringe den ultimative frelse. Dommernes historie er ligesom vores historie og vi skal efterfølge deres tro, men ikke deres fejl (Hebr 11:32-34). Kan Gud bruge dem, kan han også bruge os.

Dommerbogen varsler tydeligt, at syndige nationer og mennesker kommer til at stå til ansvar overfor Gud. De bliver straffet ved hans retfærdige dom. Men Dommerbogen fortæller også, at det er muligt at finde nåde, når man angerfuldt omvender sig og søger Guds nåde (10-10-16).

Dommerbogen lærer at Gud frelser os, ikke på grund af vores gode gerninger og ikke blot så vi undgår hans straf. Han frelser også, for at vi kan tjene ham og lade hans herredømme råde over vores liv. Hengivelse til Gud, er det eneste der sikrer den velsignelse i livet og er nøglen til Guds Rige (2:6-10).

11:12-28 viser at folk i Israel, 300 år efter Moses, havde et klart kendskab til og forståelse for deres Frelses-historie (2 Mos 12:26-27; 5 Mos 31:9-13). Deres identitet som folk lå i denne opfattelse.

Jesus i det Gamle Testamente:

Dommerne som prototyper på Messias falder langt under den fuldkomne åbenbaring af Gud i Kristus Jesus, men de er forløbere for ham som den ultimative Frelser.

De var salvet af Ånden (3:10; 6:34; 11:29; 13:25; 14:6,19; 15:14) for at bringe Israel frelse og peger på ham, der fuldt ud var salvet og som døber med Helligånden (Es 61:1-3; Matt 3:16-17; Luk 4:41-22; Joh 1:32-34; 20:22-23; ApG 2:33, 38).

I GT salvede Helligånden kun udvalgte mennesker til en specifik tjeneste, for en begrænset tid. I NT, udover at salve til tjeneste, genføder han alle troende og bor i dem til evig tid. (Joh 3:3-8; 7:38-39; 14:16-18; 16:7-15; ApG 1:8).

Samson, hans underfulde fødsel (13:4-5), vækker minder om Isak og Jakobs specielle fødsler (1 Mos 17:15-22; 18:10; 25:21-23) og samtidig peger den frem mod to kommende underfulde fødsler (Es 7:17).

Johannes Døber som også var naziræer (Luk. 1:13-17) og Jesus Kristus (Luk. 1.30-38) der også før undfangelse var udvalgt som frelsere.

Også Jesus opfyldte den egentlige betydning af naziræerkaldet, der indebærer at være helt hengivet til Gud (Matt 2:23).

Når Samson er overgivet i sine fjenders hænder, foragtet og ydmyget, vinder Samson sin største sejr over Israels fjender (16:23-31). På lignende måde blev korsset Jesu afgørende sejr over Satan.

Denne guddommelige skikkelse åbenbarer sig tre gange (2:1-5; 6:1-26; 13:1-23).

1. Hans guddommelighed udtrykker sig i den åndelige myndighed han ejer,
2. Hans gudgivne ord
3. Hans navn: "Underfuld" (13:22; Es. 9:5).

Bogens mest kendte afsnit:

- 2:1-3:6** Herrens straffetale og forklaringen på Israels straf
- 5:1-31** Deborahs sejrssang
- 6:36-40** Gideons søgen efter Guds ledelse med uld skindet
- 7:1-22** Gideons sejr over midjanitterne
- 11:29-40** Jeftas frygtelige ed
- 16:4-31** Samson og Dalila